

TITU PÂNIȘOARĂ

CRISTIAN BRÂNCUȘI

**Dascălii prof. univ. dr. muzicolog Petre Brâncuși,
partea a II-a**

Imagini foto:
Prof. Mariana Davitoiu-Tudor

ISSN 1842-550X

TITU PÂNIȘOARĂ CRISTIAN BRÂNCUȘI

**Dascălii prof. univ. dr.
muzicolog Petre Brâncuși,
partea a II-a**

**Editura MĂIASTRA
Târgu-Jiu ❖ 2010**

Consiliul Local și Primăria Municipiului Târgu-Jiu

Liceul de Muzică și Arte Plastice "Constantin Brăiloiu" Târgu-Jiu

Teatrul Dramatic "Elvira Godeanu" Târgu-Jiu

Biblioteca Județeană "Christian Tell" Târgu-Jiu

Școala Populară de Artă Târgu-Jiu

SIMPOZIONUL NAȚIONAL
PETRE BRÂNCUȘI
EDIȚIA A VIII-A

Târgu-Jiu, 22 mai 2010

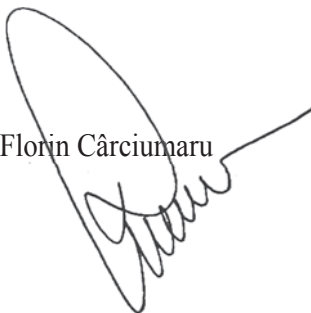
Avem deosebita plăcere de a vă invita la lucrările Simpozionului Național Petre Brâncuși, ediția a VIII-a, care vor avea loc la Târgu-Jiu, în Sala Teatrului Dramatic "Elvira Godeanu", sâmbătă 22 mai 2010, începând cu orele 10⁰⁰, conform programului alăturat.

În cadrul manifestării va fi lansată și cartea despre cea de-a VII-a ediție a Simpozionului Național "Petre Brâncuși".

Prezența Dumneavoastră ne onorează și vă așteptăm cu bucurie!

Primar,

Dr. ing. Florin Cârciu

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Florin Cârciu', written over a large, light-colored oval shape.

Domnului (Doamnei):

Program de desfășurare

Ora 10.00: Deschiderea lucrărilor Simpozionului

- prof. Alexandra Andrei

Alocuțiuni ale reprezentanților autorităților publice județene și locale.

Comunicări ale invitaților

- ❖ Profesorul Victor Iusceanu, cel ce ne ordona regulile și conceptele teoretice învăluite în ”Muzică” - *conf. univ., dirijor Silvia Secrieriu*
- ❖ Profesorul Dragoș Alexandrescu - model de cărturar, educator și creator în domeniul muzicii - *prof. univ. dr. Alexandru Popescu-Mihăiești*
- ❖ Gânduri despre profesorul de dirijat de cor Dumitru D. Botez - *prof. dirijor de orchestră la Liceul ”Dinu Lipatti”, Nicolae Racu*
- ❖ Profesorul de orchestrație Mircea Basarab - *prof. univ., compozitor și muzicolog Doru Popovici*
- ❖ Câteva considerațiuni despre profesorii lui Petre Brâncuși - *prof. univ. dr. Cristian Brâncuși*
- ❖ Doi frați, doi mari profesori: Ion Dumitrescu - **Armonie**, Gheorghe Dumitrescu - **Aranjamente corale** - *lect. univ. dr. Lucia Craciun*
- ❖ Titlu rezervat - *ing. Titu Pânișoară*

Program artistic

- Recital de muzică cultă organizat și prezentat de Școala Populară de Artă din Târgu-Jiu (profesori: Viorel Gîrbaciu și Mircea Suchici)

- Elevii Liceului de Muzică și Arte Plastice "Constantin Brăiloiu" Târgu-Jiu:

- Bejinaru Grațela (clasa a VIII-a, prof. Boian Cristina) - interpretează la flaut lucrarea "Preludiu și Rigodon", de Vasile Jianu;
- Chiru Cristian Marian (clasa a XII-a, prof. Ilie Cealîcu)- interpretează partea I a concertului pentru vioară, de Henry Wienianwsky.
- Acompaniază la pian: prof. Florin Berculescu

Evaluarea lucrărilor și înmânarea diplomelor de excelență
din partea Primăriei și Consiliului Local Târgu-Jiu participanților care au contribuit la organizarea și desfășurarea lucrărilor simpozionului.

Cuvânt de închidere a manifestării: prof. Alexandra Andrei

MAESTRULUI PETRE BRÂNCUȘI – gratitudine peste timp

Folclorul, glas al popoarelor (Herder), folclorul românesc, coordonată a geniului național; folclorul nostru, oglindă a sufletului strămoșesc în care se reflectă explozia cugetărilor și a simțămintelor unui neam milenar; folclorul național, filonul de aur al culturii românești născătoare de cultură ca sursă inepuizabilă de inspirație pentru poeții, prozatorii, compozitorii, pictorii, sculptorii neamului, folclorul nostru poetic-muzical cu mireasmă de flori de câmp și undiri de suflet, prin care ne-am întemeiat spiritual și cultural ca popor și națiune, este chintesența existenței noastre ca entitate și valoare națională.

Născut din oralitatea străbunilor noștri daci și geți, înglobată și depășită în tezaurul atâtor tradiții, creații unicate; folclorul național a fost bunul cultural cel mai de preț al poporului nostru și nu s-a risipit în scurgerea milenară a timpului prin voința nestrămutată a înșiși creatorilor și păstrătorilor lui, care, vorba poetului: „Căci noi locului ne ținem/Cum am fost așa rămânem” (Mihai Eminescu, „Revedere”).

Cu mai bine de trei decenii în urmă, după ce zăbovisem un timp, printre milenii de civilizație și spiritualitate orientală, japoneză și coreeană, ca bursier al statului român la Universitatea din Pyong-yang, R. P. D. Coreeană, și, mai apoi, în spațiul cultural slav, în perioada studiilor universitare de la București, desăvârșite printr-o lucrare de doctorat tratând despre ipostaze ale fantasticului în ro-

mantismul european, mânat de o dragoste fierbinte, înmugurită încă din anii copilăriei petrecută pe meleagurile vlăscene ale Putineului, pentru poezia și muzica populară tradițională din sudul țării, am poposit, nu fără o oarecare sfială la Conservatorul „Ciprian Porumbescu” din capitală, actuala Universitate Națională de Muzică, unde distinsul profesor universitar Harry Brauner conducea laboratorul de etnomuzicologie.

Ascultându-mă, cu receptivitatea și intuiția niciodată dezmințite, în prezența celor doi asistenți, pe atunci, regretata Cristina Rădulescu-Pașcu, doctor în muzicologie și a apreciatului compozitor de azi, Ulpiu Vlad, profesorul a hotărât fără șovăială să-mi îndrume pașii în fascinanta aventură a cunoașterii și a dezvăluirii sufletului ingenuu al țăranelor române, în care mă relansasem cu pasiune ardentă, de nestăvilit...

Cei trei admiratori ai mei au hotărât ad-hoc că cele câteva cântece pe care le interpretasem „à cappella”, nu fără emoția debutului, în fața unei asistențe atât de avizate, să le înaintăm comisiei de folclor din cadrul redacției de muzică populară a Radioteleviziunii române (în anii '70, cele două instituții funcționau împreună) spre audiere și analizare, în vederea înregistrării lor cu orchestra de muzică populară Radio.

Dificultatea, greu de surmontat, era dată de faptul că eu nu proveneam din rândurile acelor care practicau cântarea folclorică, nici măcar ca amator sau rapsod popular, numele meu, în această postură atât de fascinantă pentru mine, ca tânăr intelectual profesionalizat pe cu totul alte domenii de activitate care nu aveam nicio legătură cu muzica noastră populară, fiind total necunoscut în mediul interpreților de folclor și al interpreților de promovare a cântecului popular.

Prospețimea glasului meu, cu undiri specifice vocilor de rapsozi din Câmpia Dunării, din Vlașca și Teleorman, contrastul izbitor

dar incitant dintre limbajul curent elevat și neaoș în grai, fără nici o urmă de ostentație, marcat de o naturalețe a frazării ca și dezinvoltura surprinzătoare în interpretarea vocală a unor cântece care nu se mai auziseră în repertoriile curente ale unor interpreți cunoscuți, alături de entuziasmul debordant de a face cunoscute aceste creații publicului larg, au fost „argumentele” care i-au determinat pe primii mei admiratori să-mi dea șansa dorită, lansându-mă într-o veritabilă și neașteptată aventură care avea să mă consacre, în timp, în calitate de cercetător și interpret neostoit al folclorului nostru muzical din ultimele cinci veacuri, valorificând un repertoriu de peste șase sute de creații populare, de la doină, baladă, jurnal oral, cântecul de volintirie, de revoltă, de vitejie, până la cântecul lung de dragoste din Lunca Dunării sau creațiile de factură modernă.

Zis și făcut... Vlad Ulpiu, care nu mai pregeta cu laudele la adresa mea, în fața profesorului Harry Brauner, a venit cu ideea „salvatoare”: ce-ar fi să-l abordăm pe Cristian Brâncuși, student în anul al doilea la Conservator și să-l rugăm, din partea noastră și a profesorului să-i dea tatălui său, director al Redacției muzicale din Radiodifuziunea Română, banda cu înregistrarea celor șapte cântece selecționate pentru a fi propuse spre audiere la comisia de folclor. Se știa cu câtă rigurozitate se alcătuiau repertoriile interpreților ce urmau să efectueze înregistrări cu orchestra populară.

Cristina Rădulescu a salutat entuziasmată ideea lui Ulpiu, susținând că-l cunoaște pe Cristi, fiindu-i student, că este un „băiat foarte bun”, și că nu se va supăra că i se va adresa cu această rugă-minte care, e drept, la prima vedere, suna a „pilă” pusă pe lângă tatăl său.

Frumosul student cu helanca lui albă pe gât, afabil, zâmbăreț din fire, arborând o ținută distinsă ce trăda o educație aleasă primită, desigur, în familie, este invitat la laboratorul de etnomuzicologie și „luat cam de sus de cei doi”, acceptă, mergând pe „mâna” lor pentru

că, personal, nu-mi cunoștea noua pasiune, neștiind ce pot, preia banda, având înscrise titlurile pieselor din înregistrările de la Arhiva Institutului de Folclor și promite, cu un zâmbet ușor conspirativ, că va depune „diligențele” necesare pe lângă iubitul său tată de a accepta să dea curs rugăminții celor trei.

Se vede treaba că, inberbul și talentatul, după opinia unanimă a dascălilor, Cristi Brâncuși și-a ținut promisiunea căci, la puțin timp de la această „istorică” întrevedere, primesc acasă un plic cu antetul Radiodifuziunii române prin care, din partea redacției de muzică populară, un anume domn, Alexandru Fabian, îmi comunica faptul că la comisia de audiții mi s-au aprobat patru dintre piesele înaintate, invitându-mă să-l contactez telefonic pentru a fi programat la înregistrări cu orchestra populară Radio.

Îmi este greu să descriu bucuria care mi-a năpădit sufletul la aflarea acestei vești. Primul lucru pe care l-am făcut a fost să-l sun pe profesorul Brauner și pe cei doi prieteni dragi, Cristina și Vlad, care nu mai conteneau cu vorbele frumoase la adresa domnului Petre Brâncuși și a băiatului său atât de îndrăgit.

Ce se întâmplase? Prezentându-mă la Radio, l-am contactat pe redactorul Alexandru Fabian. Acesta, foarte aferat, a ținut neaparat să-mi relateze, dându-și o oarecare importanță, felul în care au decurs lucrurile. „Dragă, să vezi cum a fost, nu știu dacă dumneata cunoști, mai mult ca sigur că nu, directorul nostru, dl. Brâncuși, este un tip extrem de sever și a intronat în Radio o disciplină și o corectitudine de tremurăm cu toții când ne cheamă la el. Așa am pățit și eu. Drept să-ți spun, pe mine nu prea m-a chemat la dânsul, că sunt prea „mic” ca funcție, dar, într-una din zile, secretara dumnealui mă sună în redacție și mă cheamă pe un ton marțial să mă prezint la cabinet, că dl. director dorește să-mi vorbească. Mai mult mort decât viu, făcându-mi fel de fel de gânduri negre, așa, pe nepusă masă, mă prezint la cabinet, galben la față ca o lămâie.

Directorul mă pofteste să intru și îmi întinde cu o privire străpunzătoare.... o bandă de magnetofon, pe o rolă mică însoțită de o listă cu câteva titluri de cântece.

„Uite, d-le Fabian, ia, te rog, această bandă și dă-o la comisia de folclor pentru a fi ascultată. Interpretul ar putea fi o surpriză plăcută, ai grijă să programezi audiția cât mai repede și apoi să mă informezi în legătură cu verdictul comisiei. Îți mulțumesc și te aștept cu răspunsul”, mi-a zis după care m-am retras buimac dar și nerăbdător să văd despre ce cântece era vorba și, mai ales, cine este cântărețul de care să mă „ocup”... Ascultând banda, nu mică mi-a fost mirarea să constat că fusese „descoperită”, într-adevăr, o voce proaspătă de interpret vocal din sudul Munteniei, zonă care, la momentul acela, ne lipsea din Cardex. M-am grăbit să programez audiția și, deoarece pentru debutanți, membrii comisiei din care făceau parte folcloriști de marcă ai țării, printre care conf. univ. Vasile Dinu, cercetător Mariana Kahane, prof. univ. Florin Georgescu, doctorul în folclor Alexandru I. Amzulescu, director științific al Institutului de folclor și alții, nu aprobau, de regulă, decât un număr redus de piese, de cele mai multe ori respingându-se în totalitate, în final au fost selectate dintre cele propuse, patru cântece, cu recomandarea expresă de a fi înregistrate cu o formație gen taraf tradițional de „țară” pentru a le păstra parfumul original și ingenuitatea melodică nealterate apreciindu-se că „noul glas” este realmente o „achiziție” care promite, motiv pentru care să i se mai solicite pe viitor și alte materiale folclorice....încheie cu satisfacție interlocutorul meu. Am realizat înregistrările, au trecut cu brio de cele două comisii, una tehnică și alta artistică și iată-mă ajuns solist al Radioteleviziunii Române, intrat în Cardexul RTV, alături de interpreți consacrați precum Maria Tănase, Maria Lătărețu, Ion Luncan etc., „nășit” de gorjeanul Petre Brâncuși, distinsul promotor al valorilor reprezentative ale culturii noastre populare tradiționale, ale învățământului nostru muzical

superior, ca Rector al Conservatorului „Ciprian Porumbescu” ca și al creației naționale, ulterior, Președinte la Uniunii Compozitorilor din România. Maestrul Petre Brâncuși îmi deschisese drumul spre marea aventură artistică ce avea să-mi marcheze destinul.

Periplul de peste patru decenii prin zestrea sufletească a poporului nostru de-abia începea. Se pusese acea piatră de hotar, semn al începutului de drum, al unui drum ce avea să continue până în zilele noastre.

O nouă întâlnire cu „binefăcătorul” meu într-ale folclorului, profesorul universitar Petre Brâncuși, s-a consumat ulterior, în calitatea sa de Președinte al Uniunii Compozitorilor, când i-am solicitat, în dubla calitate de cercetător și interpret, aprobarea pentru accesul la arhiva Uniunii din clădirea Ateneului Român, la subsol, care găzduia o comoară de preț pentru spiritualitatea noastră: primele culegeri de folclor muzical românesc realizate și publicate cu secole în urmă în țară și în străinătate. Multe dintre acestea erau simple armonizări pentru pian, ale unor melodii de joc și cântece propriu-zise, așa-numite arii române. Ușor derutat de insistența cu care solicitam permisiunea de a le consulta, profesorul m-a întrebat, oarecum nedumerit: „Dar la ce-ți trebuie aceste armonizări?”... la care i-am răspuns: „Vreau să le studiez pentru că mă interesează melodiile ca atare. Mâna dreaptă reproduce melodia, în timp ce mâna stângă, armonia și ce vreau să rețin este melodia populară reprodușă de mâna dreaptă și mai puțin sau chiar deloc armonia redată de mâna stângă și care, în cazul melodiilor vechi, ar fi trebuit să fie modală și nu funcțională, de factură modernă, occidentală.

Profesorul Brâncuși a căzut puțin pe gânduri și mi-a răspuns: „Știi că ai perfectă dreptate. Așa este... aceste melodii populare au fost prelucrate pentru pian și evident tipărite pentru a fi cântate în saloanele vremii, neținându-se seama de specificul modal al folclorului nostru muzical. Dar dacă reții melodia și o acomodezi

la un text poetic popular din aceeași epocă, ținând seama de sincronismul obligatoriu din cântecul nostru popular, dintre melodie și textul adecvat, în sensul că nu orice melodie se potrivește cu un text oarecare, după cum nu orice text poate vehicula orice melodie, la întâmplare.” Această recomandare m-a condus la recompunerea cronotopului melodie-text din nenumărate creații folclorice armonizate astfel pentru pian, pe care le-am readus la o nouă viață în zilele noastre și care, fără sprijinul și înțelegerea profesorului Brâncuși ar fi rămas simple documente de arhivă, uitate de vreme.

Astfel mi s-au deschis larg porțile, până atunci ferecate, al arhivelor Uniunii Compozitorilor, din care, ulterior, în timp, s-a alimentat substanțial antologia noastră „Cinci veacuri din istoria cântecului popular românesc – 1540-2010”

Au urmat ani de neostoite căutări în arhiva sonoră a Institutului de cercetări etnologice și dialectologice din București care poartă numele marelui folclorist Constantin Brăiloiu, părintele etnomuzicologiei românești, prin alte arhive și publicații uitate de vreme sau colecții celebre de vers și melodie populară, în care înaintașii adunaseră, lăsându-le mărturie vie, în timp, nestemate folclorice poetico-muzicale, dovezi emoționante ale trecerii noastre prin istorie.

Am început cu Codexul lui Jan de Lublin de la 1540, urmat de atestările lui Daniil Speer (1653-1658), Codexul lui Ion Căianul (1680), Codexul Vietoris, Colecția Academiei cehe (1730), Istoria Daciei Transalpine (1711) a elvețianului F. J. Sulzer, Allgemeine Musikalische Zeitung – Leipzig (1818, 1814, 1822), Eftimie Murgu (1831), ajungând la celebra culegere a lui Anton Pann, „Spitalul Amorului sau Cântătorul Dorului” (1830) și la culegerile elevilor săi: Gheorghe Ucenescu, Pană Brănescu, Oprea Dimitrescu, Inochentie Kitzulescu, Demetriad etc., continuând cu cele patru caiete de melodii valahe (62 de piese) ale lui I. A. Wachmann, cântecele și jocurile române ale lui H. Ehrlich (15 melodii) și cele 9 caiete de

melodii române (41 de piese) ale lui Al. Berdescu (1860-1862) și încheind cu vestita culegere de melodii și poezii populare munte-nești a lui Dimitrie Vulpian (1885-1891), cuprinzând 1931 de piese. Au urmat înregistrările pe fonograf din primele decenii ale secolului nostru efectuate de D. G. Kiriac, Gh. Cucu, G. G. Breazul, Ioan Chirescu, Constantin Brăiloiu, Harry Brauner, Mihai Pop, Paula Carp, Ilarion Cocișiu, Tiberiu Alexandru, Emilia Comișel, V. D. Nicolescu și pe benzi magnetice, datorate folcloriștilor M. Kahane, E. Nestor, Ghizela Sulițeanu, Adrian Vicol, Adrian Fochi, Alexandru Amzulescu și Dumitru D. Stancu, iar, în ultimii ani, Manuscrisul anonim de la Biblioteca „V. A. Urechia” din Galați conținând 37 de melodii transcrise în notație lineară, se pare pe la începutul veacului trecut, în dreptul tot atâtor texte poetice din volumul „Poesii populare ale Românilor” de Vasile Alecsandri (1886), descoperit de către muzicologul Viorel Cosma în anii '70.

Ascultând peste 25.000 de fonograme din colecția aflată în bandoteca Institutului, în decurs de aproape 4 ani de cercetări, am avut în atâtea rânduri sentimentul că în vocile acelea de țărani, femei și bărbați, tineri și bătrâni sau ale lăutarilor de odinioară ai satelor noastre, răsună glasul acestui pământ, încărcat de sensuri adânci, când zbuciumat și sfâșiat de durere și gânduri grele în vremurile de restriște ale neamului, când înaripat de dragostea de viață, de iubirea pentru pământul strămoșesc și pentru oamenii care sălășuiesc în această parte a lumii. Înduioșat, ascultam nesătul, cu lăcomie și evlavie aceste glasuri de demult, care veneau parcă din pământ, fericit că le redescoperisem, după mai bine de 50 de ani de uitare.

Am selectat, astfel, cu grijă și migală, păstrându-le pure, neîntinate, melodii reprezentative pentru zonele folclorice al Câmpiei Dunărene și ale zonei subcarpatice, însoțite de texte poetice dintre cele mai izbutite, apropiindu-mi-le intim, retrăindu-le cu incandescență și dăruire, până la confundare patetică, valorificându-le inter-

pretativ într-un efort artistic de temeritate creatoare. M-am oprit, după îndemnul inimii, la peste 500 de asemenea unduiri melodice, de cele mai diverse stiluri și genuri muzicale, reprezentative pentru zona folclorică a Câmpiei Dunării, hotărât să le reintroduc, pe măsura posibilităților interpretative proprii, în circuitul adevăratelor valori folclorice muzicale.

Conștient de valoarea incontestabilă, documentară dar și artistică a multora din creațiile cuprinse în aceste colecții de cântec românesc, am hotărât astfel a readuce la lumină o parte din ele, într-un moment când am socotit că această întreprindere poate umple un gol în cunoașterea, ce mi se părea insuficientă, îndeosebi de către marele public, a trecutului istoric al cântecului nostru popular, gândind că aceasta ar putea produce chiar un reviriment, o autentică primenire a cadrului general de afirmare a cântecului folcloric din zilele noastre, confruntat, din ce în ce mai insistent, cu atențări de tot soiul la conținutul său valoric.

Preluând, peste secole, zeci și sute de astfel de creații, consemnate poetic sau numai melodic, sau în ambele forme, și încercând să le dăm viață vocal-interpretativă în acompaniamentul specific fiecăreia din perioadele căreia îi aparțin, am intenționat, ca prin readucerea în actualitatea vie, artistică, a acestor creații de referință pentru spiritualitatea noastră națională, să punem într-o lumină, cât mai clară, cadrul genezei, apariției și dispariției unor genuri sau specii folclorice într-o stânsă legătură cu mediul etnocultural autohton, subliniind prin aceasta, transformările prin care a trecut însăși societatea românească, ca și conștiința publică.

Reînviindu-le, alături de virtuozii ai artei noastre folclorice, între care violoniștii Florea și Marin Cioacă, Ștefan Feraru, Marin Mihalcea, Valeriu Cintilică, Petrică Rotaru, Petrică Sima, cobzarii Ion Zlotea și Marin Cotoanță sau dirijorii Florian Economu, Cornel Pană, Mihai Muche, Stelian Coman, Paraschiv Oprea, Dorel Ma-

nea, Vasile Dănuț, prin înregistrări în studiourile R.T.V. și la Casa de discuri Electrecord (unele dintre piese intrând în fonoteca de aur a R.T.V.), am putut retrăi, înfiorați înfierbântatul an 1821 alături de vitejii panduri ai lui Tudor din Vladimiri, atmosfera clocotitoare, de răscruce, pregătită și declanșată de luptătorii revoluționari de la 1848, clipa primei uniri de la 1859, momentele de exaltare a voinței naționale de la 1877, anul marilor răscoale țărănești de la 1907, primul război mondial, în care efortul jertfei noastre supreme a fost încununat de făurirea statului național unitar român precum și eroicul moment al izbăvirii naționale din 1944.

O veritabilă frescă a societății românești a prins, astfel, conținut strălucitor în reconstituiri sonore fără precedent prin reeditarea modalităților de interpretare, acompaniament, armonizare și organelogie specifice fiecărei epoci parcurse. Unele din aceste momente (1877, 1907, 1918, 1944), astfel tălmăcite, au constituit coloana sonoră a unor filme de scurt metraj, pentru marele și micul ecran, realizate de Studioul Cinematografic al Armatei și, respectiv, de Televiziunea Română.

Am fost întrebat, nu o dată, de ce un om cu o astfel de pregătire intelectuală găsește necesar să se preocupe atât de insistent de abordarea artistică a tezaurului nostru folcloric ce s-ar părea rezervată, în exclusivitate, cântăreților obișnuiți de muzică populară?

Întrebarea nu m-a mirat foarte mult, deoarece era firesc ca și demersul nostru, ca orice lucru care n-a mai fost făcut, să producă multora o explicabilă nedumerire.

„Arheologia muzicală” a fost determinată de nevoia acută a revenirii la izvoare.

Și, parafrazându-l pe marele Dimitrie Vulpian, să avem grijă ca, indiferent de orizontul cultural spre care tindem, niciodată nu trebuie să ne îndepărtăm de trăirile artistice ale propriului popor, să nu ne înstrăinăm de noi înșine, ci, dimpotrivă, prin prisma unei

deschideri spirituale cât mai largi, să ne cunoaștem mai adânc istoria și tradițiile, să ne prețuim țara și neamul mai mult.

Acest fond străvechi de idei și sentimente ne vorbește direct și simplu despre momente fierbinți ale luptei de veacuri a poporului nostru pentru dreptate socială și națională, pentru supraviețuire, pentru păstrarea ființei naționale. În el regăsim și o luptă, la fel de acerbă ca aceea cu arma în mână dusă pentru ferirea spiritului național de vătămări violente în confruntarea îndelungată și obositoare cu spiritualități străine care urmăreau a ne impune supremația lor.

Prelungind până în zilele noastre mesajul uman și artistic al sutelor de mii de inegalabili creatori populari prin readucerea la viață a unora dintre plăsmuirile lor melodice, aflate pe cale de dispariție, am trăit și trăiesc oarecum cu sentimentul unei datorii împlinite, a unui omagiu adus memoriei acestora, când, prin tălmăcirea interpretativă de care am fost în stare, întrunind un sumum de aprecieri din partea specialiștilor, am determinat introducerea câtorva dintre aceste valori în „Fonoteca de aur” a Societății Române de Radiodifuziune, de unde am credea că nu se vor mai pierde niciodată.

Am fi comis o impietate dacă, după ce întrezărisem semnificația patriotică a acestui act de reevaluare, am fi dat înapoi, așa cum unii controlori culturali, de ocazie, din regimul trecut, ne-au sugerat a face. Întreprinderea nu se arăta însă a fi ușoară, deoarece în privința cântărilor provenite din epocile trecute, melodica acestora trebuia înveșmântată armonios într-o formulă cât mai adecvată care să respecte conținutul de idei și tehnica de acompaniament specifică spiritului fiecărei epoci parcurse.

Preocupat de a respecta organologia specifică diverselor perioade de evoluție a folclorului muzical, stabilită cu rigoare științifică de către marele folclorist Teodor Burada și repartizată diferențiat de la o melodie la alta, am împlinit în final un act de temeritate culturală, având în vedere marea dificultate în care poate fi pus oricine de

lipsa îndestulătoare de date și modele vii cu privire la muzica cântată cu secole în urmă. Astfel procedând, am readus în actualitate, perpetuând în timp, demersul creator al poporului nostru care, astfel ar fi rămas necunoscut contemporanilor și urmașilor, un monument de suflet înălțător, înscris pe făgașul devenirii noastre europene, germinând noi valori, „pulsând către eternitate”.

Străvechi forme și motive ale spiritualității noastre folclorice, ale căror origini se revendică din vremuri imemorabile, aproape insondabile, regenerează, astfel, cu forță și vigoare, în zilele noastre, în plin proces al integrării etnoculturale la nivelul bătrânului nostru continent.

Supus unei perpetue înnoiri a înveșmântării melodice și a conținutului poetic, cântecul nostru folcloric dăinuie de secole într-un proces neconținut de apariție și dispariție. În timp, pier acele creații legate de un anumit mod de viață socială care țin de o epocă sau numai de o generație, fiind înlocuite de altele ce vestesc sau întrețin spiritul nou al celor ce le iau locul. Ele trebuie însă reținute pentru că sunt documente vii, din veacuri și peste veacuri, ale vieții și luptei celor de aici, la un anumit moment al înaintării lor în istorie. Mai nou, celor 546 de bijuterii folclorice înregistrate pe 25 de CD-uri, li se vor adăuga alte 43 de creații folclorice de o neasemuită valoare și frumusețe melodică, transcrise de către George Enescu de la lăutarul Cristache Ciolac, cu care a colaborat îndeaproape și de la care a preluat tehnica specific lăutărească adusă de acesta la cote unice de măiestrie interpretativă, pe lângă nenumărate crâmpoie emoționante, de suflet românesc, recompuse de alți cinci maeștri ai arcușului, vestiți la vremea lor, George N. Ochialbi, Lică Ștefănescu, Gheorghe A. Dinicu, Nicolae Buică și Grigoraș Dinicu, transfigurate savant în rapsodiile române, sonate și ópusuri, ca și în inegalabila operă Oedip. Alături de cele 43 de nestemate folclorice rămase de la celebrul lăutar Cristache Ciolac, vor fi incluse în antologie și o serie

de cântece folclorice uitate, interpretate de vocaliști de odinioară, pe discurile de patefon din ebonită care, în „tălmăcirea” noastră vocală și acompaniamentul tarafului condus de Cornel Pană, distins profesor de nai la Liceul de Artă „Dinu Lipatti” din București, dirijor și interpret al naiului românesc, admirat în întreaga lume, vor răsună într-o nouă înveșmântare sonoră la viață după decenii de uitare.

Dorim ca în acest an comemorativ, 2010, când lumea culturală și artistică de la noi marchează cinci decenii și jumătate de la trecerea în nemurire a marelui compozitor, pianist, violonist și dirijor român George Enescu, prin demersul nostru interpretativ și de cercetare, fără precedent în cultura noastră națională – „Cinci veacuri din istoria cântecului popular românesc”, ce urmează a fi editată pe 30 de compact-discuri, să aducem un pios omagiu, peste timp, creatorilor știuți și neștiuți de frumos spiritual ai neamului, promotorilor de creații tradiționale perene care ne reprezintă în timp ca popor în concertul universal de valori.

Prezentând, începând cu anii '80 ai secolului trecut, seriile de concerte-recital 200, 300 și, mai apoi, 500 de ani din istoria cântecului popular românesc pe scena Ateneului Român, sub auspiciile Filarmonicii „George Enescu”, alături de comentatorul de folclor, prof. univ. Harry Brauner, etnomuzicolog Cristina Rădulescu-Pașcu, muzicolog Alexandru I. Amzulescu, doctor în folclor, sau Gruia Stoiia, etnomuzicolog, și în compania unor mari actori ai primei noastre scene: Doina Răchițeanu-Șirianu, Gheorghe Cozorici, Silvia Popovici, Adela Mărculescu, Cristina Deleanu și alții, având la pupitrul dirijoral pe Cornel Pană, Florian Economu, Mihai Muche, Petrică Sima, Stelian Coman sau Paraschiv Oprea, am trăit, de fiecare dată, cu emoție, satisfacția că am onorat, așa cum mi-am dorit, „botezul focului” și încrederea cu care am fost onorat, la începutul de drum, din partea celor cinci personalități providențiale din viața mea de artist, în frunte cu maestrul Petre Brâncuși, profesor universitar, doc-

tor, muzicolog, căruia îi aduc un gând de recunoștință întrucât m-a propulsat spre neuitare.

Cât privește dăinuirea în timp a interpretărilor mele folclorice, reunite în antologie, îmi exprim speranța că cele mai multe dintre ele vor rămâne mereu vii și actuale, că nu se vor mai pierde, având soarta acelor intrate în „Fonoteca de Aur” a Radiodifuziunii Române, fapt fără precedent pentru un cântăreț în viață.

Prof. univ. emerit, dr.

Alexandru Mica,

Președinte-fondator al Fundației Academice Europene „Etnoculturalia”, critic literar și membru al Uniunii Scriitorilor din România

Mai 2010

Aduceri aminte....

În toamna anului 1954 am devenit student al Conservatorului de muzică „Ciprian Porumbescu” din București, în urma unui examen dificil, cu mulți candidați și puține locuri. Acolo, în vechiul local de pe Lipscani, peste drum de Banca Națională, învățam în jur de 300 de studenți, îndrumați de aproximativ 150 de cadre didactice. Și noi, studenții, aveam de la cine învăța... Printre profesori erau nume sonore, adevărați „maestri sacri”, muzicieni de uriașă competență și ireproșabilă ținută profesională. Se știa, pe atunci, ceea ce unii încearcă astăzi să „descopere”, și anume, faptul că învățământul artistic costă. Odată acceptată această realitate, investiția devine profitabilă. Dovada: lungul șir de compozitori, interpreți vocali și instrumentali, muzicologi, dirijori, profesori formați în acei ani. Pentru noi studenții, noțiunile de curs, seminar, colocviu, aproape își pierduseră înțelesul. Eram în contact nemijlocit cu profesorii noștri, multe cursuri fiind individuale sau pe grupe foarte mici. Și, în aceste condiții, nu este de mirare că acești profesori minunați au exercitat o mare înrâurire asupra noastră, reușind să ne învețe muzică (și aici îmi permit un accent: „muzică” și nu „despre muzică”). Ei ne-au modelat personalitatea și au pus la baza pregătirii noastre o temelie de nădejde.

Pe maestrul Petre Brâncuși nu l-am cunoscut la Conservator, ci mult mai târziu, atunci când, la rândul meu, devenisem dirijor și profesor. Am avut, însă, „cunoștințe comune”, acei profesori extraordinari de care am amintit. Cred că ar fi interesant să încerc să deosebesc în ce fel unele caracteristici ale acestor profesori s-au regăsit, peste ani, în personalitatea maestrului ajuns la maturitate. Despre studentul Petre Brâncuși se vorbea la superlativ: studios, dornic de a cunoaște, calm, echilibrat, perseverent. Absolventului Brâncuși i se deshideau largi perspective, prevăzându-i-se un viitor stăluțit.

Și viața a confirmat curând acele previziuni. Să fii, într-o viață de om, Rector al Conservatorului bucureștean, Președinte al Uniunii Compozitorilor, Director al Operei Române din București, nu este chiar la îndemâna oricui. Și să mai fii compozitor, muzicolog, să scrii articole, să încerci să creezi o nouă perspectivă asupra istoriei muzicii românești, să faci parte din jurii prestigioase, să conduci la vârf, destinele unor instituții etalon ale vieții muzicale românești, să fii, pe rând, factor de execuție, factor de concepție, factor de decizie... În mod evident, sămânța aruncată de maestrul care l-au format și îndrumat a găsit un teren fertil, a încolțit și a rodit înzecit și însutit.

Nu era greu să observi calmul, echilibrul, logica, argumentarea lucidă pe care le admirasem, student fiind, la maestrul D. D. Botez. Din același izvor cred că se trăgea și eleganța, distincția pe care le avea atât în viața de zi cu zi cât și modul de a face muzică. Iar de la maestrul G. Breazu a moștenit seriozitatea cu care a abordat cercetarea muzicologică, rigoarea analizei, factura enciclopedică a preocupărilor sale, luciditatea și temeinicia sintezelor, larga lor deschidere. Impresionează și imensul material informativ acumulat. În compoziție s-a dovedit a fi un spirit solar, optimist. Am avut bucuria de a-i cânta câteva coruri, Cred că, dintre ele am înregistrat două, după ce le-am cântat în nenumărate concerte á cappella, concerte lecție ori educative. Înainte de toate, aș vrea să subliniez limpezimea formei, perfectă articulare a ideilor muzicale, care ne dovedesc că studentul Brâncuși nu a urmat în zadar excelentul curs de forme muzicale susținut de maestrul Tudor Ciortea. Cred că interesul către ritmurile asimetrice, către măsurile compuse eterogen dovedesc influența maestrului Vinicius Grefiens, de la care a moștenit și scriitura aparent simplă, dar, în realitate, redusă la esență, limpezimea discursului muzical și, nu în ultimul rând, o deosebită sensibilitate. Ideile se înlănțuiesc în mod firesc, muzica este în permanență interesantă. În atenția acordată valorificării muzicii folclorice, în armoniile clare dar de un subtil rafinament simțeam umbra uriașei perso-

nalități a maestrului Paul Constantinescu, cel care ne-a format și influențat pe toți, fie că am fost sau nu studenții săi. Iar în permanenta dorință de a desluși sensurile adânci ale muzicii și textului observam influența benefică a maestrului Vicol. Și toate acestea nu ar fi fost posibile fără însușirea organică a cursului de „Teorie și solfegii” predate de maestrul Victor Iușceanu, acest entuziast incorrigibil (aluzie la accentul puternic moldovenesc al profesorului de teorie – n.n.), care iubea teoria muzicii și-i făcea și pe studenții săi să o iubească. Alături de maestrul I. D. Chirescu și Victor Giuleanu, catedra de „Teorie-solfegiu” a fost una dintre mândriile conservatorului.

Am pornit de la excelentul corp de profesori ai Conservatorului bucureștean din anii 60-70, exemplificând, după două generații, cu una dintre cele mai cuprinzătoare realizări ale vieții și operei unui muzician format în această școală. Sincer să fiu, dacă timpul care ne separă de acele zile, cât și memoria mea, devenită tot mai șovăielnică nu-mi permit să spun mai mult. Dar, fascinant în munca profesorului este faptul că nu va ști niciodată unde, când și cum, tinerele lăstare pe care le îngrijește vor ajunge să dea roade.

Rămân cu regretul de a nu fi putut colabora mai îndeaproape cu maestrul Brâncuși, dar, mai ales, cu bucuria de a-l fi cunoscut. Traectoria prodigioasă pe care a parcurs-o este încă prea puțin cunoscută. La fel, și amploarea operei sale, atât strict muzicală, dar și organizatoric, multiplele sale inițiative, influențele pe care le-a exercitat pe diverse planuri asupra muzicii românești din a doua jumătate a secolului XX. Toate, așteaptă să fie studiate, înțelese, puse în lumină pentru a avea o mai bună cunoaștere și înțelegere asupra operei de o viață pe care a realizat-o maestrul Petre Brâncuși, întru progresul MUZICII ROMÂNEȘTI.

Alexandru Racu,

Pensionar, fost dirijor al corului Filarmonicii „Oltenia” din

Craiova

Mai 2010